

Priloga: Rzd-01-16-00014-01

Datum: 24.8.2016

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00054**

Ime enote: **Tradicionalna reja in vzreja lipincev v Kobilarni Lipica**

Sinonimi imena enote:

Reja lipicanca

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **znanja o naravi in okolju**

Podzvrsti:

znanja o živalskem svetu

Tipološka gesla:

vzreja, dresura

Kratek opis:

Tradicionalna reja in vzreja lipincev v Kobilarni Lipica je reja konja pasme lipicanec v klasičnem tipu – v okviru, proporcij in z lastnostmi, ki so potrebni za izvajanje klasičnega dresurnega jahanja in vožnje na Krasu.

Opis:

Tradicionalna reja in vzreja lipincev v Kobilarni Lipica je reja konj te pasme v klasičnem, baročnem tipu, ki se je ustalil in dokončno formiral na prehodu iz 19. v 20. stoletje. Izvira iz načel vzreje, ki jih je kobilarna utemeljila v začetku 19. stoletja. Gre za rejo lipincev v okviru, proporcij in z zunanjimi in značajskimi lastnostmi, ki so potrebni za izvajanje vseh elementov umetnosti klasičnega dresurnega jahanja in vožnje kočij. Kobilarna Lipica redi lipicanca v objektih in na kraških površinah, ki se od njenega nastanka niso veliko spreminjali, so jih pa kontinuirano izboljševali in nadgrajevali z novimi strokovnimi spoznanji in uvajanjem novih tehničnih rešitev.

Kobilarna Lipica redi lipicanca na tradicionalen, preizkušen način. Plemenski žrebci so vhlavljeni v individualnih boksih, plemenske kobile so v skupnem hlevu – na Borjači. Posebna skrb je namenjena žrebetom. Odstavitev vseh žrebet opravijo konec leta in jih vzrejajo ločeno po spolu. Živali za nadaljnjo rejo in živali, potrebne za izvajanje programov Kobilarne Lipica, na osnovi rezultatov selekcijskih ukrepov odberejo v starosti petih let. Rejski cilj je v osnovi enak vse od začetka delovanja kobilarne. Žrebeta privajajo na nego in priučijo na osnovno opremo in za vodenje na roki. Plemenske kobile pripuščajo od petega leta, žrebce pa šolajo v lipiški jahalni šoli do najvišjega dresurnega nivoja. Reja je kombinirana: pašno-hlevska in prosta. V pašni sezoni je vsa čreda plemenskih kobil čez dan na paši. V zimskem času, kadar razmere ne omogočajo paše, živali izpuščajo v urejena tekališča. Osnovni obrok sestavljata paša in seno, pridelano na lastnih površinah. Dokupuje se seno, pridelano na površinah Krasa in Pivškega, ki so klimatsko in pedološko komplementarne.

Tradicionalna – klasična reja lipicanca v Lipici omogoča izvajanje sodobnega rejskega programa in dolgoročno doseganje rejskega cilja za pasmo. Neposredne rejske prakse so: izvajanje oskrbe, nege in šolanja konj ter zagotavljanje ustreznih

pogojev za rejo; šolanje konj pod sedlom in v vpregah; izvajanje programa lipiške šole jahanja; vzdrževanje in raba površin, namenjenih reji konj – lipiške kulturne krajine. Zahtevne strokovne prakse – zootehniški ukrepi za izvajanje rejskega programa so: organizacija reje; izvajanje nalog selekcijskega programa; vodenje rodovniške knjige; izobraževanje konjerejskega in konjeniškega kadra.

Zakon o Kobilarni Lipica predpisuje plemensko čredo 80 plemenskih kobil in 30 plemenskih žrebcev, to omogoča ohranjanje šestih klasičnih linij žrebcev in osemnajstih rodov kobil. Za ohranjanje zadostne genetske raznovrstnosti znotraj populacije je pomembno tudi intenzivno mednarodno sodelovanje z drugimi državnimi kobilarnami lipicancev. Kobilarne med seboj izmenjujejo plemenski material, pa tudi rejske izkušnje in spoznanja.

Kobilarno Lipica je ustanovil nadvojvoda Karel II leta 1580. Že v začetnem obdobju se je oblikovala njena zasnova, ki so jo dopolnjevali v skladu s potrebami reje in razvojem stroke. Kot dvorna kobilarna je vse do razpada habsburške monarhije redila konje za potrebe dvora in Španske jahalne šole na Dunaju. Z ustanavljanjem novih lipicanskih kobilarn se je v 19. stoletju reja lipicanca razširila po monarhiji. Na osnovi reform grofa Johanna Trauttmansdorffa (»Oberststallmaister«) v letih 1812 do 1834 so v Kobilarni Lipica izoblikovali klasične linije žrebcev, ohranjene so: 'Conversano', 'Neapolitano', 'Favory', 'Maestoso', 'Pluto' in 'Siglavy'. Vzporedno je v kobilarni nastalo 17 klasičnih rodov kobil, ki so se ohranili do danes. Ob teh je v kobilarnah na Hrvaškem, Madžarskem in v Romuniji v 19. in 20. stoletju nastal t. i. novi del populacije lipicanca – liniji žrebcev 'Tulipan' in 'Incitato' – ter več novih rodov kobil, ki so pomemben del lipicanske populacije. Kobilarna Lipica novih linij žrebcev in rodov kobil ne redi, z izjemo rodu 'Rebecca-Thais', ki se je rejsko izoblikoval v Lipici po letu 1945. Reja je usmerjena v ohranjanje in izboljševanje klasičnega dela populacije – linij žrebcev in rodov kobil, ki so se izoblikovale v kobilarni sami. Med prvo in drugo svetovno vojno je bila Kobilarna Lipica italijanska vojaška kobilarna. Po drugi svetovni vojni se je z obnovo kobilarne in konsolidacijo plemenske črede lipicancev razvila v eno vodilnih evropskih kobilarn. Kot izvorna kobilarna lipicanca uspešno ohranja tradicijo reje pasme in odločilno prispeva k njenemu ohranjanju in razvoju.

Datacija:

zadnja četrtina 16. stol., 1580

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **LIPICA (SEŽANA)**

Opis lokacije:

Območje Kobilarne Lipica, južno od Sežane, ob italijanski meji poleg vasi Lokev.

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **413320** X: **58680**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

**Kobilarna Lipica
Lipica 5, 6210 Sežana**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00054.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Ožbej Černe, 2016

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Slovenski etnografski muzej**

Strokovna področja:

etnologija, živinoreja

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register žive kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Lipica - Kobilarna Lipica (EŠD 7245)

Lipica - Kraška kulturna krajina (EŠD 24521)

Prestranek - Grad Prestranek (EŠD 4894)

Kal pri Pivki - Graščina Rovne (EŠD 4897)

Velika Brda - Posestvo Škule (EŠD 29260)

Register premične kulturne dediščine:

9. UTEMELJITEV VPISA

Tradicionalna reja lipicanca v Kobilarni Lipica je pomemben razvojni potencial, ki vpliva na rejo in ohranjanje lipicanca v svetu in matičnem okolju. Temeljna izhodišča vzreje so opisana v monografiji 'Das K. K. Hofgestuet zu Lipizza', ki jo je leta 1880 ob 300-letnici kobilarne izdala cesarska dvorna pisarna. Kot rejska ustanova Kobilarna Lipica ohranja in prenaša tradicijo, metode, znanja in izkušnje na druge sorodne ustanove, rejske organizacije in rejce, predvsem pa z zgledom in v praksi na svoje kadre. Skrbi za ohranjanje in vzrejo konj te pasme ter njihovo promocijo ter za prezentacijo pasme in tradicije skozi različne programe treningov, tekmovanj, nastopov, izobraževanj, seminarjev in hipoterapije.

Lipicanec je maloštevilna pasma konj, ki zaradi razpršenosti reje velja za ogroženo, zato je vloga Kobilarne Lipica za njeno ohranjanje odločilnega pomena, pri čemer je v ospredju tudi mednarodno sodelovanje z drugimi državnimi kobilarnami.

Kobilarna Lipica ohranja tradicijo kobilarniške reje lipicanca, ki se je pričela z njeno ustanovitvijo leta 1580. V tem obdobju so bili v Kobilarni Lipica razviti rejske metode, znanja in veščine, ki so bili potrebni za nastanek in razvoj ene najstarejših kulturnih pasem konj, obenem pa sta bili zaradi potreb reje načrtno oblikovani lipiška kulturna krajina ter značilna arhitekturna in prostorska ureditev območja kobilarne. Na osnovnih izhodiščih se reja lipicanca ohranja tudi v preostalih kobilarnah na območju nekdanje avstro-ogrske monarhije.

Kobilarna Lipica je izjemen kulturnozgodovinski spomenik ne samo v nacionalnem, ampak tudi v evropskem oz. svetovnem merilu. Je ena najstarejših evropskih kobilarn in izvorna kobilarna ene najstarejših kulturnih pasem konj. Z Zakonom o Kobilarni Lipica (Ur. l. RS, št. 29/96) je bila Kobilarna Lipica razglašena za kulturni spomenik državnega pomena. Njena cilja sta vzreja in zagotavljanje vrhunskega plemenskega materiala za lastno rejo ter za potrebe nacionalne reje in drugih rejskih organizacij in ustanov.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **24.8.2016**

Št.: **Rzd-01-16-00014-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka Rzd-01-16-00014-11-01

Datum: 24.8.2016

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00054**

Ime enote: **Tradicionalna reja in vzreja lipicancev v Kobilarn**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca **154**

Kobilarna Lipica

Lipica 5, 6210 Sežana

<http://www.lipica.org/si/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščin

Je edini nosilec te enote žive dediščine.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **LIPICA (SEŽANA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida) Y: **413108** X: **58733**

5. KARAKTERISTIČNI PRIK

Foto datoteka: **KF_02N_00154.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Ožbej Černe, 2016

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroid **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **24.8.2016**

Številka: **Rzd-01-16-00014-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dn

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI